

הקדמה לענייני מעילה

1. תוספות מסכת כתובות דף ל עמוד ב

וי"ל דשאני שוגג דתרומה משום דתשלומין דידיה כפרה ולא ממונא כדאמרינן במסכת תרומות (פ"ו מ"א) דאם רצה כהן למחול אינו יכול למחול משום דלא הוי ממונא אלא כפרה ואפילו אוכל תרומת עצמו דלא גזל מידי משלם כפרה לעצמו וחומש לכהן ולכך לא שייך קים ליה בדבריה מיניה לפוטרו מכפרה אבל קרן וחומש של הקדש אינו משום כפרה אלא משלם ממונא שגזל הקדש ותדע דבתרומה חייב משום דכפרה הוא ולא משום כיון דגלי גלי דהא לרבא דלא פטר במיתה מטעם דקים ליה בדבריה מיניה מאי טעמא לא מיפטר אוכל תרומת חמץ בפסח אלא ודאי משום כפרה הוא

2. נתיבות המשפט ביאורים סימן כח ס"ק ב

ומה שהקשה בספר קצות החושן [סק"א] בהא דיש אוכל אכילה אחת וחייב עליה ארבע חטאות ואשם, ר' מאיר אומר אם היתה שבת והוציאו בפיו [וכו'] ע"כ [כריתות י"ג ע"ב], והקשה, כיון דקים ליה בדבריה מיניה פטור מקרן וחומש, ופטור נמי מאשם כמבואר בפסחים כ"ט [ע"א] וכו', ע"ש. גם לדידי הוי קשה לי, ואחר העיון לא קשה מידי, דהא בלאו הכי קשה, דהא בפסחים שם מוכח דכל היכא דהוא לאו בר דמים שהוא איסור הנאה אין בו חומש ואשם, ונותר איסור הנאה הוא כמו חמץ, ולא בר דמים הוא. אך החילוק הוא מבואר, דשאני התם בפסחים דהוא קדושת דמים, ומעילה דקרן וחומש הוא משום גזילת הקדש, כמו שכתבו התוס' בכתובות דף ל' [ע"ב] בד"ה זר שאכל תרומה, משום הכי בעינן שיהיה בר דמים, מה שאין כן הכא מיירי בקדושת הגוף דמעילה דידיה לא תליא בדמים כלל. ולפי זה גם קושיא זו לא קשה, דהא התוס' בכתובות דף ל' שם כתבו דתרומה חייב אף בקים ליה בדבריה מיניה, דהתשלומין דידיה משום כפרה הוא, מה שאין כן בקרן וחומש של הקדש אינו משום כפרה רק משום שישלם גזל הקדש, ע"ש בתוספות. וזה שייך בקדושת דמים, אבל בקדושת הגוף [דחייב] אפילו במקום דלאו בר דים, ודאי דלאו משום גזילת הקדש הוא רק משום כפרה כמו בתרומה.

3. תלמוד בבלי מסכת בבא קמא דף עו עמוד א

מכרו להדיט - מעיקרא תורא דראובן והשתא תורא דשמעון, מכרו לשמים - מעיקרא תורא דראובן והשתא תורא דראובן.

4. תלמוד בבלי מסכת בבא קמא דף עט עמוד א

מאי טעמא? וטבחו ומכרו - מה מכירה דלא אפשר דלאו על ידי אחר, אף טביחה ע"י אחר מחייב; ואשמעינן סיפא גנב והקדיש, מה לי מכרו להדיט, מה לי מכרו לשמים.

5. משך חכמה ויקרא פרק כז פסוק יג (וכן הוא השם הגר"ח - נמצא בגר"ז על התורה)

(יג) ואם גאל יגאלנה (ויספ חמישתו...). הא דלא כתיב "המקדיש", נראה משום דבהקדש בדק הבית, הלא כבר יצא לגמרי מרשות המקדיש, ואין לו בה שום זכות יותר מאחר. ולכן פירשו בתוספות פרק מרובה, דגנב והקדיש לבדק הבית חייב בתשלומי ד' ו - ה', משום דההקדש הוי כמכירה. אבל קדשי מזבח עדיין הוא הבעלים, ולכן חלה עליו הקדש עלוי, יעויין שם. ולכן תורא דראובן מקרי, ואינו חייב ד' ו - ה' על הקדשו למזבח. לכן בקדשי בדק הבית כמו (פסוק טז) שדה אחוזה, (פסוק יד) "וכי יקדיש ביתו", כתיב (פסוקים טו, יט) "המקדיש", דאין לו שום הבדל בינו ובין אחר, רק במה שהוא מקדיש. לא כן בקדשי מזבח דשלו הם, דתורא דראובן מקרי, לכן כתב סתם "ואם גאל יגאלנה". ולא כתב "ואם גאל יגאל את בהמתו", כמו שכתוב גבי מעשר, משום שהמתכפר אינו מוסיף חומש. ועוד דאיש אחר מצי לגאול מיד גזבר בלא רשותו. אבל במעשר לא מצי לגאול איש אחר בלי רשותו, משום דאיהו אכיל לה ושליו המה, וכמו שכתבו תוספות מרובה (בבא קמא) דף סח, ב בסוגיא דצנועין.

6. משנה מסכת מעילה פרק ד משנה א

[*] קדשי המזבח מצטרפין זה עם זה למעילה ולחייב עליהן משום פגול נותר וטמא קדשי בדק הבית מצטרפין זה עם זה קדשי המזבח וקדשי בדק הבית מצטרפין זה עם זה למעילה:

7. תלמוד בבלי מסכת מעילה דף יח עמוד א - דף יט עמוד א

/מתני'. הנהנה מן ההקדש שוה פרוטה, אע"פ שלא פגם - מעל, דברי ר"ע: וחכ"א: כל דבר שיש בו פגם - לא מעל עד שיפגום, ושאין בו פגם - כיון שנהנה מעל. כיצד: נתנה קטלא בצוארה, טבעת בידה, שתה בכוס של זהב, כיון שנהנה - מעל. לבש בחלוק, כסה בטלית, ביקע בקרדום - לא מעל עד שיפגום. הנהנה מן החטאת, כשהיא חיה - לא מעל עד שיפגום, כשהיא מתה - כיון שנהנה מעל...

כי תמעל מעל - אין מעל אלא שנוי, וכן הוא אומר +במדבר ה'+ איש איש כי תשטה אשתו ומעלה בו מעל, ואומר +דברי הימים א' ה'+ וימעלו באלהי אבותיהם ויזנו אחרי הבעלים. יכול פגם ולא נהנה, או נהנה ולא פגם, ובמחובר לקרקע, ובשליח שעשה שליחותו - תלמוד לומר וחטאה; נאמר +ויקרא כ"ב+ חטא בתרומה, ונאמר חטא במעילה, מה חטא האמור בתרומה - פוגם ונהנה, ומי שפגם נהנה, ובדבר שפוגם בו נהנה, ופגימתו והנאתו כאחד, ובתלוש מן הקרקע ובשליח שעשה שליחותו, אף חטא האמור במעילה - פוגם ונהנה, ומי שפגם נהנה, ובדבר שאין בו פגם מניין? אכילתו ואכילת חברו, הנייתו והניית חברו, הנאתו ואכילת חברו, אכילתו והניית חברו, שמצטרפין זע"ז אפילו לזמן מרובה, מניין? ת"ל: +ויקרא ה'+ תמעול מעל - מ"מ. אי מה חטא האמור בתרומה - לא צירף שתי אכילות כאחד, אף חטא האמור במעילה - לא צירף שתי אכילות כאחד, מניין אכל היום ואכל למחר, ואפי' לזמן מרובה? ת"ל: תמעול מעל - מ"מ. אי מה חטא האמור בתרומה - פגימתו והנאתו כאחד מניין לאכילתו ואכילת חברו, ואפי' מכאן ועד שלש שנים מניין? ת"ל: תמעול מעל - מכל מקום. אי מה חטא האמור בתרומה - עד שיצא מן הקדש לחול, מן הקדש לקדש, כגון לקח קיני זבים וקיני יולדות, ושקל שקלו, והביא חטאתו ואשמו מן ההקדש, כיון שהוציא - מעל, דברי ר' שמעון; רבי יהודה אומר: עד שיזרוק הדם; מניין? ת"ל: +ויקרא ה'+ תמעול מעל - מכל מקום:

- ליתר עיון, עיין במנחה וזבח (ר' דני וולף) - הפקרים בחלק הספר על "רשות הקדש" - בעיקר "בעלות בהקדש" (107-132), "יסודות מעילה" (155-180), ו"סוגי הקדשים לענייני מעילה" (181-190).
- שיטת מ"ר הרא"ל שליט"א נמצאים בקיצור לעיל בדברי ר' דני. ר' אשר וייס הלך באותו כיוון ממש במנחת אשר ויקרא סימן ה'. ר' דני הקשה על שיטה זו, וכדאי לעיין בדבריו.